

Μάθε μου μπάτσε γράμματα

«Εκεί που ανοίγει ένα σχολείο, κλείνει μια φυλακή.» (Βίκτωρ Ουγκώ)

Μία διαχρονική υπέροχη διαπίστωση, που δυστυχώς αδυνατεί να επαληθευτεί σε μία Ελλάδα που αυτοθέλητα επιμένει να παραμένει έγκλειστη, στη φυλακή του χουντικού τρίπτυχου «πατρίς - θρησκεία - οικογένεια».

Και πώς αλήθεια να δραπετεύσει;

Οπισθοδρομικές εκπαιδευτικές νοοτροπίες και δάσκαλοι (με ελάχιστες φωτεινότερες εξαιρέσεις) γεννημένοι μέσα στην παρακμιακή κοινωνική φυλακή και μέσω αυτής.

Πλήρως περιορισμένοι και απαξιωμένοι.

Ευνούχοι.

Μελετάω τις βάσεις των σχολών για το 2019 και τα απαιτούμενα ανά περίπτωση μόρια.

Έχουμε και λέμε: Εντυπωσιακά υψηλή είναι η απαιτούμενη βαθμολογία για όλες τις σχολές ένστολων αξιωματικών (18.000 μόρια και πάνω), αλλά και για τις Αστυνομικές Σχολές (16.550 μόρια). Την ίδια στιγμή, για την Φιλολογία Αθήνας χρειάζονται 14.682 μόρια και για το Παιδαγωγικό Δευτεροβάθμιας 13.339.

Γιατί άραγε;

Η συνήθης απάντηση και η πρώτη εξήγηση που μπορεί να συναντήσει κανείς είναι μεν λογική, αλλά ανεπαρκής καθότι μερική. Ασφαλώς και η δυνατότητα μελλοντικής επαγγελματικής αποκατάστασης είναι επόμενο και κατανοητό να παίζει βασικό ρόλο κατά την επιλογή της σειράς των πιθανών σχολών ενός εφήβου. Μα αφενός αυτό είναι ένα μη ικανό από μόνο του κριτήριο για να αποφασίσει ένας άνθρωπος τον χώρο, τον τρόπο και πρώτιστα τον Λόγο στον οποίο θέλει να περάσει και να αφιερώσει τη μισή του ζωή και αφετέρου, μια τέτοια αφετηρία ζωής εγείρει σοβαρότατα ερωτήματα και αμφιβολίες για την κοινωνική μας ποιότητα σε επίπεδα ανθρώπινων αξιών. Αποκαλύπτεται η συνολική μας ανοχή και κατά συνέπεια συνυπευθυνότητα σχετικά με την προκλητική πολιτική αδιαφορία παροχών στις ατομικές και ομαδικές ψυχικές και πνευματικές υπαρξιακές πλευρές μας. Πως είναι δυνατόν στο σημερινό θεωρητικά ανώτερο κοινωνικοπολιτικό στάδιο οι συνεχιστές της παλιάς βασιλικής φρουράς (οι τωρινοί ένστολοι) να χαίρουν υψηλότερης αμοιβής και εκτίμησης από τους φρουρούς του πνεύματος και της ψυχής;

Η βασική εξήγηση του προβλήματος βρίσκεται στο ότι η ελληνική κοινωνία ουσιαστικά δεν πέρασε ποτέ στην αστική κουλτούρα. Συγκεντρώθηκε άτακτα στα αστικά κέντρα χωρίς να αποκτήσει την αναγκαία κοινωνική μόρφωση. Ο Έλληνας μπήκε στο ρόλο του αστού χωρίς να γίνει αστός. Μιμήθηκε απλώς την πράξη του γαλλικού διαφωτισμού χωρίς όμως να τον υιοθετήσει. Στην δική του πράξη έμεινε στο σκοτάδι και εκεί είναι ακόμα. Από το Παρίσι κράτησε μόνο τη Galeries

Lafayette και την κορούλα του Λεπέν... Ούτε λόγος για το υπέροχο Καντιανό αξίωμα *Supere Aude* («Τόλμα τη γνώση»).

Από το δίκαιο του τσιφλικά και του φιλότουρκου, άρον-άρον στο άνευ προσαρμογής δυτικό σύστημα και σύνταγμα που εγκατέστησε ο Καποδίστριας.

Από τις υπαίθριες τουαλέτες του χωριάτικου σπιτιού, άρον-άρον στα διαμερίσματα-κελιά των ασχημόμορφων πολυκατοικιών, που τόσο προκλητικά επέτρεψαν οι πολιτισμένες κυβερνήσεις της μεταπολίτευσης (και ειδικά του «εθνάρχη» Καραμανλή) να κατασπαράξουν με αντιπαροχή το πολιτισμένο και το κάθε λογής εύμορφο.

Ομοίως και στην εκπαίδευση: Ο δάσκαλος της πόλης δεν οδηγήθηκε και ούτε οδηγεί στο φως. Παραμένει στο σκοτάδι του «πατρίς - θρησκεία»... Ούτε λόγος για φωτισμένους εκπαιδευτικούς και μεταρρυθμιστές, όπως ο Σελεστέν Φρενέ, που οραματίστηκε και δημιούργησε πρότυπα σχολεία (τα οποία λειτουργούν και σήμερα), εφαρμόζοντας παιδαγωγικές τεχνικές που βασιζόνταν και προωθούσαν την ελεύθερη έκφραση των παιδιών.

Όχι, ο Έλλην αστός δεν μπήκε στον κόπο να μορφωθεί και να εξελιχθεί. Πήρε τον δάσκαλο από το υψηλό σημείο που τον είχε στο χωριό του (τότε που τουλάχιστον τον σέβονταν, αν και επίσης τον χάλαγε, βάζοντάς τον να κάθεται σε ξεχωριστό τραπέζι, παρέα με τον δήμαρχο και τον παπά) και άρον-άρον τον υποβίβασε σε δασκαλάκο. Μέσα από ολοένα χαμηλότερες μορφωτικές παροχές, κίνητρα και αποδοχές, αλλά και στη συνέχεια μέσα από αυτοκαταστροφικές κλαδικές μιζέριες, το εκπαιδευτικό λειτούργημα απαξιώθηκε πλήρως, από την κοινωνία και το χειρότερο, από τους ίδιους τους λειτουργούς.

Και να 'μαστε τώρα μπροστά στα θλιβερά δεδομένα:

Η αλήθεια είναι πως πλέον η κοινωνία δεν θέλει να έχει ποιοτικούς δασκάλους. Δεν τους έχει ανάγκη. Δεν τους χρειάζεται πια. Άλλωστε θα της ήταν επικίνδυνοι. Το πολιτικό σύστημα και η εκκλησία αρέσκονται να έχουν τη μάζα υπνωτισμένη στο σκοτάδι της άγνοιας, μακριά από τον διαφωτισμό και την τόλμη της γνώσης. Μα και ακόμα περισσότερο: ένας πατέρας προτιμά να δει το παιδί του συμβιβασμένο και προσαρμοσμένο, παρά αφυπνισμένο. Δεν θέλει ούτε αποτολμά καν να σκεφτεί πως ο ίδιος έζησε τη ζωή του με τα μάτια κλειστά. Κι ύστερα, «τι να τον κάνουμε τον δάσκαλο; Γιατί να μας φωτίσει; Σάμπως θα μας βρει δουλειά; Όχι, όχι, δεν είναι καιρός για χαζοεπαναστάτες. Καλύτερα ο ευνούχος μπέμπι-σίτερ με τα βρεμένα σπέρτα. Δασκαλάκος και πάλι δασκαλάκος.»

Κι εδώ είναι η διαφορά μας με τη Γαλλία, διότι παρότι κι εκεί οι φανατικοί της πατρίδος και της θρησκείας κυνήγησαν με επιμονή τον Φρενέ και τους άλλους μεταρρυθμιστές, τελικά το υγιές και μορφωμένο σώμα της κοινωνίας τους έδωσε το δικαίωμα ύπαρξης (απόδειξη ότι μέχρι και σήμερα υπάρχουν τα σχολεία Φρενέ), δίνοντας ταυτόχρονα στον εαυτό του την αξιοπρέπεια του ψυχικού και πνευματικού ευ ζην. Δυστυχώς, παρά τις εκάστοτε φανταχτερές - δήθεν εκσυγχρονιστικές πολιτικές εξαγγελίες, αλλά και τις ελάχιστες μεμονωμένες πραγματικές φωτεινές

εξαιρέσεις, ακόμα και σήμερα, στη δική μας ελληνική πράξη δεν παρατηρούμε απλώς μία διαφορά ταχύτητας στην υιοθέτηση των προοδευτικών εκπαιδευτικών τάσεων, αλλά μία αντίθετη στάση. Οι επιλογές των πολιτικών μας αρχηγών αντιστέκονται σθεναρά στην βασική ελπίδα μίας κοινωνίας, που είναι η παροχή υγιούς παιδείας. Ξεκάθαρα και προκλητικά αντιτάσσονται στην πρόοδο και στην ανύψωση. Πώς να το κάνουμε, δεν είναι δυνατόν σε όλον τον κόσμο η παιδεία να έχει διαχωριστεί από τη θρησκεία και στη χώρα μας να κάνουμε ένα βήμα μπρος και τρία πίσω... (Παρενθετικά, αξίζει να σημειωθεί η πρόσφατη απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία κρίθηκαν αντισυνταγματικές οι προσπάθειες της προηγούμενης κυβέρνησης να απελευθερωθεί η παιδεία από τον κλήρο. Αξιοσημείωτη, οπισθοδρομική και δυστυχώς ενδεικτική είναι και η μεσαιωνική αιτιολόγηση αυτής της απόφασης, κατά την οποία οι εκπαιδευτικές στοχοθετήσεις οφείλουν «να αποβλέπουν στην ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης». Πως είναι δυνατόν να παρακάμπτουμε προκλητικά την επιστήμη και να συνεχίζουμε να ασπαζόμαστε το χέρι του ρασοφόρου; Πως είναι δυνατό να αφήνουμε το μέλλον των παιδιών στην κρίση αμόρφωτων ανθρώπων; Πως είναι δυνατό να οραματιζόμαστε το μέλλον επιλέγοντας -ή αποδεχόμενοι τις επιλογές των «εκπροσώπων μας»- να παραμένουμε στο μεσαίωνα;)

Η σειρά κατάταξης των σχολών και ειδικότερα των αστυνομικών και των παιδαγωγικών - φιλολογικών αντιστοιχεί πλήρως στην εκτίμηση του μέσου έλληνα απέναντι στα δύο επαγγέλματα (δυστυχώς ελάχιστα μπορούμε πια να αναφερθούμε σε λειτουργήματα). Ο μπάτσος είναι ανώτερος από τον δάσκαλο. Είπαμε, ο πατέρας προτιμάει τον γιο του μπάτσο. Μόνο προβλήματα θα του φέρει ο δάσκαλος. Ο μπάτσος θα τον σώσει. Όντας μέρος του συστήματος θα τον ξελασπώσει. Θα περάσει τη ζωή του στην ευκολία, την ασφάλεια και βεβαίως την εύνοια της σύγχρονης διευρυμένης βασιλικής αυλής και παρότι θα αυτοαποκαλείται αστός, σε συναντήσεις με φίλους και γνωστούς, με μία χωριάτικη χοντροκομμένη αναίδεια θα περηφανεύεται κιόλας.

Και μην ξεχνάτε να είστε φίλοι του «κι αν έχετε καμία κλήση, πείτε μου να σας τη σβήσει.»

Μα είναι τόσο λάθος ο δρόμος που έχουμε πάρει...

Αν θυμηθούμε το μέσα μας, αν αντέξουμε κάποια μνήμη, θα δούμε πως μ' αυτά και μ' αυτά είναι ο άνθρωπος και το ανθρώπινο που έχουν σβήσει.

Είναι το κάθε παιδί και το παιδί μέσα μας που αφήνουμε να σβήσει.

(Κι εδώ επιβάλλεται μία ακόμα παρενθετική σκέψη - διευκρίνιση: Το ότι μας θλίβει και μας θίγει η χαμηλή βάση των φιλολογικών και των παιδαγωγικών σχολών δεν πρέπει να μας αποτρέπει από το να αναγνωρίσουμε πως είναι ωφέλιμο και σύμφωνο με την κοινωνική πρόοδο το να απαιτείται ο αστυνομικός να έχει ένα υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Θεωρητικά τουλάχιστον ένας περισσότερο μορφωμένος αστυνομικός είναι σε θέση να χειριστεί με καλύτερο τρόπο την εξουσία που του εμπιστεύεται το σύστημα. Στην πράξη βέβαια, η ποιότητα αυτή

κάποιων μονάδων, που προσωπικά έχει τύχει να συναντήσω και να εκτιμήσω, δεν είναι ακόμα ικανή να αντιταχτεί απέναντι στην ομαδική μαγκιά που ορμώμενη δυναμικά από το παρελθόν μας έχει κάνει να λέμε τον αστυνόμο μπάτσο. Δυστυχώς, όταν μαζεύονται όλοι μαζί οι ένστολοι, για κάποιο λόγο συνήθως ξεχνούν τόσο τον άνθρωπο συμπολίτη τους, όσο και τον άνθρωπο μέσα τους.)

Η σειρά κατάταξης των σχολών είναι επίσης αντίστοιχη με τα εκλογικά αποτελέσματα και ποσοστά. Οι πολλοί προτιμούν την λογική της επαγγελματικής αποκατάστασης και του «αυλικού βολέματος», εντάσσοντας εαυτούς στις θλιβερές και τυφλές κομματικές στρατιές. Ελάχιστοι βλέπουν και ακόμα λιγότεροι τολμούν να υποστηρίξουν την αλήθεια, παραμένοντας αξιοκράτες. Οι ειλικρινείς προτάσεις που μιλούν για πρόοδο και διαφωτισμό δεν επιλέγονται. Υστερούν πάντα σε σχέση με εκείνες που μιλούν για την ύπνωση στην ασφάλεια μίας φυλακής. Μίας φυλακής που είναι αδύνατο να κλείσει όταν τα σχολεία που ανοίγουν, επανδρωμένα από δασκαλάκους, λειτουργούν στο σκοτάδι. Είναι τόσο λυπηρό και απαισιόδοξο... Η παιδεία είναι η μόνη ελπίδα αυτού του κόσμου και εμείς τη ναρκοθετούμε....

Είναι αυτοκτονικό.

Μεταστρέφοντας λοιπόν τα λόγια του Ουγκώ και προειδοποιώντας εαυτούς, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι «όταν το πραγματικό σχολείο κλείνει ανοίγει μία φυλακή».

Δυστυχώς, εμείς οι νεοέλληνες συνηθίζουμε να κρατάμε μόνο τη θεωρία της σοφίας των προγόνων μας και όχι να την κάνουμε πράξη. Τι κι αν ο Σοφοκλής μας είχε προειδοποιήσει δυόμισι χιλιάδες χρόνια πριν για τον ίδιο κίνδυνο, λέγοντας πως «όποιος αμελεί τις μούσες όταν είναι νέος, χάνει το παρελθόν και σκοτώνει το μέλλον»; Τι κι αν ο Πυθαγόρας έθετε ως βασικό θεμέλιο της κάθε πολιτείας την ανατροφή των νέων; Εμείς οι νεοβάρβαροι εφορμούμε αλαλάζοντας ενάντια στο μέλλον, δείχνοντας ασέβεια στη θεία αυτή πνευματική, ψυχική και κοινωνική τάξη και πρώτιστα στους εαυτούς μας. Παρόλα αυτά, παρότι η σημερινή ρεαλιστική εκτίμηση και πρόβλεψη της κατάστασης κάνει τα θεμέλια να φαίνονται αδύνατα, μη αφήνοντας πολλά περιθώρια αισιοδοξίας, όποιος ασχολείται με την παιδεία και το μέλλον των παιδιών μας οφείλει να ψάχνει το φως -ή εν ανάγκη να το δημιουργεί- και να μην παύει να αγωνίζεται, κρατώντας άσβεστη την ελπίδα ανάκαμψης:

"Seamos realistas, pidamos lo imposible!"

(«Είμαστε ρεαλιστές, επιδιώκουμε το αδύνατο!». Ερνέστο Τσε Γκεβέρα)

Γι' αυτό και το παρόν κείμενο είναι ωραίο να αντιπαρέλθει της άπνοιας των καιρών και να ολοκληρωθεί με τον ούριο άνεμο της αισιοδοξίας, αλλά και της τόλμης που αξίζει το κοινωνικό μας μέλλον, αλλά και το κάθε παιδί μας ξεχωριστά!

Ας μην τελειώσουμε λοιπόν με διατυπώσεις προβλημάτων, αλλά με ενδεικτικές προτάσεις.

Προτάσεις όχι απλώς θεωρητικές,

αλλά προτάσεις που έγιναν και γίνονται επιτυχής πράξη.

Οι βασικές λοιπόν έννοιες της παιδαγωγικής εργασίας (pédagogie du travail) του Φρενέ συνοψίζονται στα εξής:

- οι μαθητές ενθαρρύνονται να μάθουν κατασκευάζοντας προϊόντα ή προσφέροντας υπηρεσίες.
- Η μάθηση που βασίζεται στην δοκιμή και στο λάθος (tâtonnement expérimental).
- Συνεργατική μάθηση (travail coopératif): οι μαθητές συνεργάζονται στην διαδικασία της παραγωγής.
- Κέντρα ενδιαφέροντος (complexe d'intérêt): τα ενδιαφέροντα των παιδιών και η φυσική τους περιέργεια είναι τα σημεία εκκίνησης για μία διαδικασία μάθησης.
- Η μέθοδος του περιβάλλοντος (méthode naturelle): αυθεντική μάθηση με την χρήση των πραγματικών εμπειριών των παιδιών.
- Δημοκρατία: Όταν τα παιδιά διοικούν δημοκρατικά, μαθαίνουν να αναλαμβάνουν την ευθύνη για την εργασία τους και για ολόκληρη την κοινότητα.

Ο Φρενέ έμεινε στην ιστορία σαν ο δάσκαλος που άφηνε τα παιδιά να ονειρεύονται.

Ας το κάνουμε κι εμείς.

ΥΓΡ.1: Σε όλη αυτήν την προσπάθεια, ας μην ξεχνάμε την διαχρονική προτροπή του Σιδηρόπουλου:

«Έχε το νου σου στον παιδί.

Υπερασπίσου το παιδί,
γιατί αν γλιτώσει το παιδί
υπάρχει ελπίδα.»

Και ας μην απογοητευόμαστε. Ποτέ δεν είναι αργά. Διότι όπως έλεγε με αξιαγάπητο και ειλικρινή τρόπο ο Πάμπλο Πικάσο:

«Μου πήρε τέσσερα χρόνια να μάθω να ζωγραφίζω σαν τον Ραφαήλ και μια ολόκληρη ζωή να μάθω να ζωγραφίζω σαν παιδί.»

ΥΓΡ. 2: Η ταινία «Ο δάσκαλος που άφηνε τα παιδιά να ονειρεύονται» (Daniel Losset , 2007) είναι μια από τις ταινίες που περιγράφουν γλαφυρά τη ζωή και το όραμα του Σελεστέν Φρενέ. Είναι διαθέσιμη στο:

<https://www.youtube.com/watch?v=IV5rfV3u-2U>

ΥΓΡ.3: Πηγή πληροφοριών σχετικά με τις βάσεις εισαγωγής στις σχολές για το 2019 αποτέλεσε η επίσημη ιστοσελίδα aeitei.gr:

https://aeitei.gr/index.php?year=2019&pedio=1&likio_type=gh&order=2